

Capçalera de *La Traca*, 25/01/1885, núm. 10

LA TRACA
La transgressió
com a norma

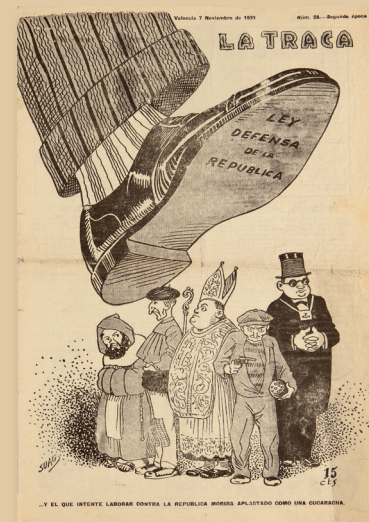
LA TRACA, REFERENT DEL PERIODISME SATÍRIC

ANTONIO LAGUNA PLATERO
FRANCESC-ANDREU MARTÍNEZ CALLEGO

La Traca, el setmanari que va veure la llum entre la darrereria del segle XIX i el final de la Segona República, amb diferents intervals, serà l'expressió d'una cultura popular que es resisteix a adaptar-se a les normes i els valors de la burgesia dirigent, alhora que representarà el millor motle per a fer premsa satírica.

Significa, per això mateix, que ens trobem davant un dels grans referents d'aqueixa altra premsa, no sempre ben valorada fins avui, que normalment s'ha anomenat festiva, popular o satírica. Els tres qualificatius són apropiats, però en faltarien dos més: compromesa i massiva. Els periòdics satírics en general, i *La Traca* molt en especial, van ser vies fonamentals per a fer arribar, a través de l'humor, el món de la política a amplis sectors de la població. Allò que no es podia llegir en el diari seriós i de gran mida, es podia veure i intuir en el petit setmanari il·lustrat amb caricatures que traspassaven els impediments de qui no sabia llegir. El gran avantatge sobre el diari és que els setmanaris satírics com *La Traca* calia que respectaren cap norma ni convenció, ni tan sols lingüística.

La Traca farà de la transgressió la seua filosofia de vida, i en pagarà el preu en forma de denúncies, multes, suspensions... Enfront de la submissió i la religiositat que proposa el calendari oficial, *La Traca* reivindicarà la festa laica i popular. Enfront de la cultura oficial, que fa del castellà la llengua dominant i del valencià una alternativa floral, *La Traca* serà l'expressió popular del valencianisme militant, recuperant costums i tradicions que la burgesia triomfant el 1874 havia anat enterrant. Enfront de l'alta cultura que defineix una classe social i els seus privilegis, *La Traca* construeix una cultura alternativa que fa de la senzillesa, l'autenticitat i la tradició els seus senyals d'identitat.

La Traca 07/11/1931
Biblioteca Valenciana Nicolau
Primitiu. Fons Nicolau Primitiu

Almanac La Traca 1915
Col·lecció Rafael Solaz

La Traca 02/12/1936
Col·lecció Rafael Solaz

Aquest plantejament alternatiu va anar sempre contra corrent mentre els governs de la Restauració o de la Dictadura de Primo es van succeir. Però tot va canviar amb la proclamació de la Segona República. A partir de l'abril de 1931, *La Traca* va passar a ser un símbol més del nou règim, tan atractiu i admirat com l'himne de Riego, la bandera tricolor o la matrona amb barret frigi. I, com a símbol, va ser requerit per centenars de milers d'espanyols, que cada setmana volien seguir l'actualitat política alhora que trobar en els seus dibuixos, jocositats i invents maneres de construir una altra actualitat, la desitjada. Per la manera com va saber connectar amb els desitjos, fins als més íntims, dels lectors, s'explica en bona mesura el seu gran èxit, el més destacat en la història de la premsa espanyola fins a l'arribada d'*Interviú*.

La Traca és sinònim també de Vicent Miguel Carceller (1890-1940), l'home que la va editar des de 1909 i que va unir la seua sort a la d'aquest setmanari. Creador d'un imperi editorial, va saber com ningú traduir la cultura popular i els seus imaginaris en mercaderies rendibles en forma de publicacions eròtiques, taurines, anticlericals, antimonàrquiques i, sobretot, valencianistes. El resultat va ser l'èxit comercial i el triomf econòmic per tal com va aconseguir que les seues publicacions foren llegides arreu d'Espanya en quantitats massives. Va ser el primer editor que va arribar a superar el mig milió d'exemplars amb *La Traca* de 1931; i el seu setmanari va ser també el primer, i l'únic, a caricaturitzar la figura de Franco. Carceller va ser afusellat al juny de 1940 pel seu compromís antifeixista, de la mateixa manera que la seua obra va ser destruïda i la cultura transgressora i popular que preconitzava, derrotada.

La Traca és una part robada i segrestada d'allò que va poder ser i no va ser, d'una cultura laica, hedonista i popular. El fracàs de *La Traca* va ser, per descomptat, el fracàs de la Segona República. Però, mentre que en la transició democràtica es recuperaran drets i institucions frustrades el 1939, l'herència del que va significar aquesta publicació per a la identitat lliure, republicana i laica de molts valencians i espanyols només s'ha començat a recobrar quasi quatre dècades després, gràcies, entre altres iniciatives, a la de la Universitat de València, el vicerector de Cultura de la qual, Antoni Ariño, ha impulsat les tasques per a reparar l'oblit. Encenguem la traca de la memòria i que mai més no es torne a apagar.

5 d'octubre 2016
15 de gener 2017

Centre Cultural La Nau
Sala Estudi General
Carrer Universitat, 2
València

Horari:

Dimarts a dissabte, de 10 a 14 h. i de 16 a 20 h.

Diumenge i festius, de 10 a 14 h.

Entrada lliure

Visites guiades:

visitesguiades@uv.es

Més informació:

www.uv.es/cultura/exposicions